

Weiner Sennyey Tibor

Az utolsó tévelygő

A világ végén

1.

„Hazámról és családomról sokat nem mondhatok. Hazám méltatlanul bánt velem, családomtól az évek sodortak el.”

(Edgar Allan Poe)

Hosszú külföldi utazások után 20.-ben a gazdag és népes Jáva szigetének régen Batavia, ma Jakarta nevű városából indultam útnak olyan szigetek felé, melyekről annyit olvastam, ahová tudtam, hogy el kell jutnom. Mint egyszerű utas szálltam hajóra – egyéb indítóokom nem lévén a nyughatatlan vágynál mint, hogy ismét eltévedjek és így találjam meg, amit keresek. E vágy, mint a kísértet, úgy űzött.

Hiszen milyen is lehet az a világ, amiben már eltévedni sem lehet? Az én koromban a mindent felkutatató és feltérképező emberiség a gőg oly magas szintjére jutott, hogy azt képelték, nincs egyetlen ismeretlen négyzetcentiméter sem, melyet ne fotózott volna le valamilyen módon akár többször is. A térképeink többdimenzióssá váltak, megmásztuk a legmagasabb csúcsokat, s leereszkedtünk a legmélyebb tengerárkokba. Büszkén hirdettük, hogy nincs többé fehér folt a Föld térképein, hogy nincs ismeretlen sziget, nincs eldugott völgy.

E büszkeség azonban őszinte félelmet ébresztett az olyanokban, mint én, akik érzékenyek és mások voltak, s tudták, hogy minél inkább hirdetik az ismeretáradat hatalmasságát, annál nagyobb erővel törhet rájuk az ismeretlen, annak minden félelmével, rettegésével és csodájával. E gőg, mely nem csak korom, hanem a technikai civilizáció sajátja, némelyekben oly nagyfokú ellenszenvet ébresztett, hogy ha meg is találtak valami újat, valami fel nem tártat, már egyáltalán nem rohantak sem földrajzi társaságokhoz, sem biológiai intézetekhez, hogy azokat mindenki számára elérhetővé tegyék. A felfedezők ezen új fajtája nem önzőségből, hanem merő elővigyázatosságból magát álcázni kezdte, kutatásaikat titokban tartották, s egymás között is csak óvatosan osztották meg. A megosztás módja, és az eredmények publikálása, még e körökben is eleve vitatott volt.

Ismertem olyan kutatót, aki rájött a rezgések és a tér elrendeződésének ősi titkára, s ezt rezgő szobrokban öntötte formába. E szobrokat a többség csupán művészetnek tartotta, de mi, akik tudtuk, hogy milyen belső és külső utazások, milyen csodás katarzisos és milyen rettentő traumák vezethetnek el valakit ezen összefüggések ennyire pontos dokumentálásához a szobrokat, mint egy másfajta földrajz és mélyebb fizika alapvető szabályaiként tudtuk értelmezni.

A fiatal szobrász, aki ezeket a „hangzó szobrokat” készítette egy kicsinyke város legutolsó utcácskájában húzta meg magát, mikor én legutóbbi expedíciómra készültem. Közvetlenül indulásom előtt látogattam meg, s a batáviai kikötő dokkján a tömegben újra felsejlett bennem ez az utolsó találkozásunk.

Sovány, krisztusi figura volt ő ott abban az alacsony mennyezetű, apró és szomorú házban, s édesanyja főzött ránk azalatt az idő alatt, amit megbeszéléssel töltöttünk. Mivel régről ismertük egymást, sőt az egyetemi évek alatt egy zilált albérletben még hosszabb időt is töltöttünk együtt Mateusz Rozdkiewkával,

az egyébként később nagyra becsült, de félreismert művésszel, nem okozott különösebb gondot, hogy onnan folytassuk eszmecserénket, ahol abbahagytuk.

Őt mindig is a mély-fizika és a tér-elmélet érdekelte, s újabb meglátásait különböző háromdimenziós tárgyakban fejezte ki. Merő passzióból végezte el a képzőművészeti egyetem szobrász szakát, s hogy a külvilág alkotásait csak művészetként és szoborként tudta értelmezni az többet mond el társadalmunk általános szellemi színvonaláról, mint Rozdkiewka szándékairól.

Művészetnek látták azt, amit nem értettek, azt, ami messze meghaladta a kor túlságosan egzakt, gögös, a lelket és intuíciót kizáró szellemi színvonaltalanságát, holott valódi tudomány volt. E találkozásunkkor barátom hosszasan kifejtette legújabb elméleteinek tapasztalati alapját, mely beszélgetésben kevertük a nem euklidészi geometria, a jungi mélylélektan, és a távol keleti filozófiák egymásra vetíthető elképzeléseit. Külső szemlélőnek mindez merő zagyvaságnak tűnhet utólag, de kétségtelenül zavarba jött volna a különösebbnél-különösebb tárgyak láttán, melyek mindeközben körbevettek minket. Ezeket az álombeli szextánsokat és egyéb abnormisnak látszó műszereket, barátom főleg fémhulladékból, álmai és látomásai alapján, hosszás és lázas víziók nyomán építette. Alkalmanként kiállította őket, mint szobrok, így senki nem fogott gyanút, hogy bármiféle gyakorlati hasznuk is lehet. Pedig ezek a műszerek voltak minden idők legérzékenyebb eszközei, melyekkel olyan tájakra lehetett kalandozni, miket a mai kor műholdjai az űrből be nem fotózhatnak. Volt közöttük olyan gömbszerű képződmény, melynek szívében ezüstgolyó kalimpált, s olyan, amely apró fogaskerekek ezrei között pörgetett homokszemeket. Ha gyakorlati hasznukat nézzük volt olyan, amelyet afféle iránytűként lehetett alkalmazni, vagy éppen távcsőként, netán szextánsként, de persze csak akkor, ha az ember tudta hogyan.

A mai mindent digitálissá és tömeges gyártásban arctalanává tevő tárgykultúra dacára, talán néhányan még emlékeznek rá, hogy azon felül, hogy egy tárgy nem árt, ha hasznos, még lelke is lehet. Rozdkiewka ezt a lelket kölcsönözte a különleges műszereknek, s használatuk során nem is annyira a tárgyat kellett tudni megfogni, hanem ezzel a lélekkel kapcsolatot teremteni.

Nagyon értékelte bennem, hogy megértem milyen – szobroknak csúfolt – műszereket is készít is ő valójában, s néhány korábbi kalandom során már igen nagy hasznát vettem egy-egy szerkezetének. Egyik első nagy kalandom során mélységes és sűrű dzsungelben bukkantam rá rég eltemetett romok bejáratára apró, tengerisün kinézetű szobra segítségével, melyet midőn keresünk valamit erősen markunkba kell fogni, s ha közelébe érünk annak, amit meg akarunk találni előbb megszúr, majd ha megtaláljuk vérünket veszi. Akkor aztán gondosan el kell rakni a műszert, s a tenyerünkbe vésett véres pontok és fájdalmas karcok mutatják a további utat. Többezeréves, dzsungelbenötte piramisokban bolyongtam véres tenyerem követve, olyan titkok után kutatva, melyek messze vinnének mostani elbeszélésem témájától. Ott voltam a mélyben, s tenyerem fájó pontjait és vonalait követve a sötétben: most mégis is itt vagyok. Ilyen és hasonló elveken működtek barátom „szobrai”, s valahányszor találkoztunk lelkesülten mesélt legújabb eredményeiről, kísérleteiről és álmairól. Mert barátom ezeket a tárgyakat álmaiban „kapta meg”, ahogy ő fogalmazott. Volt ezekben az álmokban nemegyszer valamiféle előrelátás, amiben vizionálta azokat az újabb műszereket, melyeket el kell készítenie. Így, mikor én megérkeztem hozzá, tudta, hogy mire készülök, s amikor a szót arra tereltem, hogy újabb expedícióhoz lenne szükségem segítségére, ő elkomorodott.

- Legszívesebben veled mennék. – mondta kusza szakállát igazgatva, de láttam rajta, hogy ezt csak merő baráti aggodalomból mondja.

- Mit láttál álmodban, Mateusz? – kérdeztem gyanakodva.

- Három különböző szerkezetre lehet szükséged. Talán négyre, de a negyediket nem tudom elkészíteni.

- Nem? – vontam fel szemöldököm.

- Még nem. – legyintett.

- Miért? – értetlenkedtem, hiszen soha még álmában látott tárgyról le nem mondott, s addig dolgozott, míg el nem készült vele.

- Olyan vidékre fogsz vetődni, melynek tereiben még az én műszereim is felmondhatják a szolgálatot. A negyedik műszert nem szilárd anyagból kéne elkészítenem, s olyat még nem csináltam.

- Hogy érted? Higanyból?

- Nem fémből.

- Nem értem. Hát nem cseppfolyós?

- Nem hiszem.

- Nem hiszed, vagy nem tudod?

- Ugyan, hiszen tudod, hogy tudom! Mindig tudom, barátom, csak éppen most nem teljesen biztosan tudom – és zavartan kacagott. – A negyedik műszer talán légnemű. Időre van szükségem, hogy rájöjjek az összetevőire.

- Tudod, hogy indulok.

- Tudom. Ne légy türelmetlen. A másik három műszert már elkészítettem, kettőt ismersz is belőlük. A Tengerisünt és az Ezüstgömböt. A harmadik sem szokványos.

- Soha nem készítettél még szokványos tárgyat. – kacagtam fel kissé megnyugodva.

- Köszönöm elismerésedet, de a harmadik lehet kissé zavarbajtő lesz.

- Mi az?

- Ez a kendő. – és kirakott elélem egy hófehér kendőt.

- Viccelsz?

- Szoktam, de most nem. Biztosan tudom, hogy ez kell. Használatát illetően még gondolkodok, de nem az orrodat kell bele fűjnod. – nevetett fel.

- Biztosan?

- Barátom, ameddig csak lehet tartsd tisztán, vigyázz, hogy semmi, de tényleg semmiféle szennyeződés ne érje. Az életedet mentheti meg a kendő tisztasága ott ahová mész.

- Te már tudod, hogy hová megyek?

- Az álmaim szerint az ismeretlenbe.

- Mindig oda tartok.

- Mindenki oda tart.

- Mit láttál még az álmaidban, Mateusz?

- Mérnök vagyok, nem jós.

- Mit láttál?

- Ne faggass feleslegesen – állt föl zavartan és mérgesen –, hiszen te tudod a legjobban, mennyi kuszaságot kell lefejtetni, hogy az énünk és a világ fátylai mögött meglássuk a valóság végtelen arcait.

- Igaz. Köszönöm. Így is sokat segítettél.

- Szükséged lesz a negyedik műszerre is, megpróbálom időben elkészíteni. – újra azt a régi aggódást láttam szemeiben, hiszen ő csak a legritkább esetben használta készülékeit.

Mi, vándorok voltunk azok, akik különböző utazásaink során megfejtettük az ő álmai szülte eszközöket, s nem egyszer segített tovább. Most azonban tudtam, megértettem, hogy ez alkalommal az életemet mentheti meg nem csak a három különös „szobor”, hanem az el nem készült negyedik is. Ott álltam hajóm előtt, indulnom kellett a déli tengerek felé, s csak a három tárgy volt hátizsákomban. A negyedik nem. Mégis felszálltam a hajóra és elindultam.

2.

Az általam bejárt tengeri útvonalak a legveszélyesebbek között vannak számon tartva. Naponta érkeznek hírek a túlterhelt, elsüllyedt hajókról. Már rég nem vitorlások ezek, hanem nagy motoros hajók, melyre a helyiek mindent és mindenkit felpakolnak. Legális és illegális árukon túl, embert és állatot egyaránt. Talán csak szerencsémnek volt köszönhető, hogy sikerült a több napos útra külön kabint bérelnem, ahol kipakoltam könyveimet és felkészültem, hogy a lassú déltengeri utazást jegyzetek készítésével töltöm. Kutatásom fő tárgya régi rögeszmém volt, egy alternatív, vagy talán egy igazibb irodalomtörténet kidolgozása, feltárása és megosztása. Elméleti alapjait már korábbi, nálam tájékozottabb kutatók letették, egyszerűen csak megérzéseimet kellett követnem, s intuícióm most azt diktálta, hogy ki kell hajóznom Batáviából.

Miután berendezkedtem a kabinomban kimentem a fedélzetre elszívni egy fűszeres indonéz kretek cigarettát, amint ott dohányoztam megpillantottam a hajó orrában Grigore Laurențiu, a Grammatikusok némasági fogadalmat tett nagymesterét, a híres és meg nem értett nyelvész és irodalomtörténész. Örömöm határtalan volt. Sokan azt képzelik egy filozófról, hogy ideje nagy részét könyvtárakban és otthon tölti, s ez bizonyosan a nagytöbbségre igaz is lehet. Utoljára talán csak a humanizmus tárta fel Európa kiválasztottjai számára, hogy filozofnak lenni életmód és küldetés. Akkor még sejtették, hogy a filozofok eredményei éppen úgy hozzátartoznak a tudományhoz, mint az orvosoké és fegyverkovácsoké. Egy filozof tud gyógyítani és képes háborúkat kirobbantani eredményeivel. Gondolatainak lehet olyan ereje, hogy királyok és papok bukhatnak el nyomán. Nem volt teljesen babonás a gondolat, hogy valamiféle varázslók vagyunk mi, akik a versek mélyén az élet szikrázó tüzéhez találunk táplálékot.

Tudtam, hogyha ebben a tévedhetetlen világban sikerül eltévednem, akkor megtalálom azt az ösvényt, melyről oly hálátlanul letért a tudomány. Filozófként tudtam azt is, zsigereimbe volt vésve, hogy az irodalom nem csupán „irodalom”. Az, hogy az irodalom ennyire elvált a valós élettől az emberek számára, kétségtelen, hogy egy tudatos vagy öntudatlan szándék szerves része volt. Nehéz volt eldönteni, hogy mi a rémisztőbb. Ha ugyanis tudatosan ölték ki a költészet szeretetét az emberekből, akkor amögött nem csak mérhetetlen gonoszsgot, hanem olyan magas fokú szervezettséget kellett feltételeznem, ami akár az egész világot átérheti. Ha pedig mindezt öntudatlanul tették, akkor abban a fátum oly végzetes jeleit véltem felfedezni, mely kétségtelenül az elkövetkező szellemi-lelki apokalipszis legvisszataszítóbb jeleként lehetett csak értelmezni. A grammatika, a retorika, a poétika és a többi kihálófélben lévő tudományt a kevés megmaradt filozof úgy úzte, mint meztelen jógik a jóga ősi praktikáit, s hasonló hatással is jártak. Mások lettünk. Nem tudtunk belesimulni a tömeges elbutulás tompa gyönyörébe, azonnal felismertük a hazugságokat, s ha meglettünk valami „igazat”, mely régi korokból a romok között még ránk maradt, akkor rátapadtunk, mint nyomra a vadászkutyára, és követni kezdtük, remélve eljutunk az Eredethez. Az Eredet volt az egyik legnagyobb misztérium, melyről egészen pontosan még mi sem tudtuk mi lehet.

A Grammatikusok titkos rendje szerint az Eredet az első üvöltés volt, amelyet valamilyen nyelvtani céllal ejtett ki sok-sok évezrede az ősember. Hitük szerint, ha valaki rekonstruálni tudja ezt az első üvöltést, abból hangról-hangra felépíthető az ősnyelv, amelyre minden ma létező nyelv visszavezethető. Velük szemben álltak a Szkeptikusok, akik tagadták az Eredet létezését, szerintük ugyanis több eredet is lehetséges, az ősnyelv rekonstruálása lehetetlen és az értelem ellen való vétek. Amikor a Grammatikusok korábbi nagymestere, a velem most éppen egy hajón utazó Grigore Laurențiu, a technika és az okkult mágia keverésének segítségével már egészen közel került az Eredet megfejtéséhez, bejelentette, hogy következő előadásán feltárja az első üvöltést, akkor a Szkeptikusok bombamerénnyel fenyegették meg. Grigore Laurențiu, a nagymester visszalépett, majd némasági fogadalmat tett.

Odasétáltam mellé és kretek cigarettával kínáltam. Udvarias kézlegyintéssel visszautasította. Tudtam, hogy nem fog megszólalni, de jó érzéssel töltött el, hogy ha ilyen nagy tudású Grammatikus egy hajón utazik velem, ebből úgy éreztem, hogy alighanem jó nyomon vagyok. Ő specialista volt, én csak amolyan általános filosz, nem konyítok jobban sem a retorikához, sem a poétikához, s titkos rendekbe sem állt különösebb szándékomban belépni soha. Pedig bizonyosan nagy előnyökkel járt volt.

Ott álltam mellette hosszan, s én se szóltam semmit. Végül csak megkérdeztem, hogy meghívhatom-e a hajó kábitájába valamire, s ő bólintott. Én teh manis panaszt, vagyis forró-édes teát ittam, ő gyömbéres kávét. A maláji utasok érdeklődve nézték a két európai vándort, akik számukra döbbenetes módon: szótlánul ülnek egymás mellett. A naplementét még megnézte velem, majd mindketten visszahúzódtunk kábitájainkba. E találkozás valószínűtlenségi együtthatója, melyet mindig pontosan megfigyelek és feljegyzek, megnyugtatót affelől, hogy jó nyomon járok alternatív irodalomtörténetemben. E történetet *Edgar Allan Poe Palackban* talált kézirat című novellájának szoros olvasásával és sűrű elemzésével kezdtem, melynek első kiadása az asztalomon hevert. Legértékesebb kincseim egyike volt a *The Baltimore Saturday Visiter* 1833 október 12-én megjelent száma, melyben ott volt az említett elbeszélés. A történet magja. Az elbeszélést most újra elolvastam, újabb és újabb kretekre gyűjtve, amikor egyszer csak hajónk dülöngélni nem kezdett. Kinéztem a folyosóra és egy szundanéz matrózzal találtam szembe magam, aki kétségbeesett arccal állt előttem. „Naga!” – sóhajtotta visszafogott sikoltással. Visszamentem kábitombá és vízálló hátizsákomban sietősen összehajtam, elsősorban a Mateusz Rozdkiewkától kapott eszközöket, majd pedig néhány könyvem és jegyzetem, és sietve indultam megkeresni román grammatikus kollégámat. Kábitája üres volt, a hullámoktól sújtott fedélzeten találtam meg, ahol erősen kapaszkodva a háborgó tengert nézte. Odarohantam hozzá, s láttam, hogy meglepően nyugodt maradt. Táskámból sietősen kikerestem a kis ezüstgömböt, átöleltem Grigore Laurențiu, még éppen a megfelelő pillanatban, amikor egy hatalmas és veszedelmes hullám az egész hajón átsapott, elöntve és felborítva azt. Ahogy a vízbe zuhantunk Grigore meglepetten tapasztalta, hogy áttetsző, ezüstös gömbben vagyunk mindketten, teljesen szárazon. Láttuk, ahogy az emberek és a hajó az örvénybe süllyed, mi pedig az ezüstgömbben a felszín felé bukkanunk. Ahogy felértünk az örvény peremére kerültünk éppen, s közvetlen közelünkben tíz emelet mélység tátongott. Az örvény túloldalán ekkor pillantottam meg azt a másik, azt a bizonyos, azt a retteget hajót, amire mindig is vártam, hogy végre felszállhatok.

3.

Miután hálát adtam a sorsnak és a hullámok véletlen fodrozódásának, hogy román kollégámmal együtt a másik örökké bolyongó hajó közelébe vetődtünk, nyomban és sikeresen átkászálódtunk annak kötélhátsójára. Onnan sietve a fedélközbe igyekeztem, mert tudtam, hogy ez a hajó nem süllyedhet el, ellenben engem még lesodorhat a vihar, s aligha tudnám még egyszer ily szerencsésen átvészelni a katasztrófát. Grigore mindezeidáig szótlánul követett, ám amikor el kellett rejtőznünk és lépéseket hallottunk nyomunkban, először vettem rajta észre a rettegés tüneteit. A fedélközbe utánunk jött az ismeretlen hajó legénységének egy igen sötét tagja, akinek már szaga is borzasztó volt. Talán meglátott minket, talán csak megérezte, de mivel a kinti vihar még mindig tombolt, s a hajó ennek következtében ide-oda vetette magát, a fedélköz lámpásai folytonos dülöngélésükben nem mutattak meg minden sarkot, ahogy azt sem, ahol mi húztuk meg magunkat. Amikor a feszültség elült észrevettem magamon Grigore tekintetét, tudtam, hogy az ezüstgömb felől akar érdeklődni, de nem mondhattam neki semmit. Próbáltam suttozva az értésére adni, hogy most túl hosszú lenne megértenie ezeknek a műszereknek a működését, ő azonban ragaszkodott hozzá, s ezt hangsúlyozandó többször megrántotta kabátom ujját.

Nem tudtam, hogy hol kezdjem, melyik történetnél. Sokan azt képzelik, ha valamiről beszélni kell, elég csak arról szólni pár szót, s máris értik. Dehogyan értik. Még egyetlen tárgyat is sokszor jobban leír az az eseménysor, amely eljutatta azt korábbi tulajdonosától hozzá, mint a szavak, amelyekkel illetjük, vagy a szavak, melyek feladatát elmondják. Használni a tárgyat pedig nem feltétlenül az tudja, aki tudja, hogy miért is kéne használnia. Nem elég, sosem elég a miérteket tudni, az igazi kérdés a hogyan és a hol.

Különösen az ilyen tárgyakra volt ez igaz, mint amiket Mateusz barátom kreált. Vannak ugyanis dolgok, melyeknek nincs olyan konkrét céljuk és funkciójuk, amit meg lehetne ragadni. Amikor ezeket elmondtam suttogva Grigore komolyan bólintott, amiből megértettem, hogy csak meg szeretne nyugodni és érteni valamit mindebből, ami oly hirtelen történt. Nagy lélegzetvétel után, elővettem táskámból néhány könyvem és jegyzetemet. Elmagyaráztam elméletem alapjait, s hogy abban milyen fontos és kiemelkedő szerepe van a *Palackban talált kézirat* című elbeszélésnek. A Grammatikus nagymester hálás közönségem volt, mert egyrészt joggal feltételeztem, hogy kiváló ismerője Poe művészetének, másrészt akkor sem esett kétségbe, amikor elméletem következő kiemelkedő eleméhez értem, a francia dekadens költészet csodálatos alakjához: Charles Baudelaire-hez. Részletesen elemeztem Poe talán nem csak európai, hanem világsikerhez vezető útját a francia költő fordításain keresztül, majd pedig felhívtam figyelmét Baudelaire megkerülhetetlen Poe-tanulmányára. Bizonyára valamennyien emlékszünk azokra a fontos megállapításokra, melyek ebben a nemcsak irodalomtörténetileg, de léttörténetileg is fontos esszében elhangoztak. Filozofok nemzedékének hosszú sorának adott energiát a lázadáshoz, a magát realista és materialista álomba ringató világgal szemben, egy-egy olyan mondat, mint például: „Az anyagiakra mohó és kiéhezett világból Poe az álmok birodalmába emelkedett.”

Ismertem olyan vándor kutatót, aki mindvégig az álmok birodalmának valóságosságáról zengett ódákat, s hogy egyszer ő is eljut majd oda. Amikor a katedrák professzorai lehűsítették kedélyét, ő izgatottan idézte ugyanebből a tanulmányból: „A fölkelet professzor urak nem gondoltak arra, hogy az élet mozgása olyan bonyodalmakat, olyan kombinációkat teremthet, amelyek váratlanul érik majd iskolás bölcsességeküket.” – és ezzel az idézettel kilépett az egyetemről, s hosszú keleti expedíciókat szervezett, míg el nem jutott az Ázsia szívében fekvő Takla-makán sivatagba. Ez a barátom volt, ez a megveszekedett Baudelaire-rajongó: Hanzély Márton.

Amikor történetemben ideértem erősebben kellett kapaszkodnunk, s két lekötözött hordónak vetettük hátunkat, a könyveimet, pedig gyorsan összekapkodtam, félve, hogy a túl heves dülöngélés szerteszórja őket a fedélközben. Grigore ijedten markolta meg a madzagot, de megnyugtattam, hogy tudom hol vagyunk és hogy merre tartunk. Minden a terv szerint zajlik, és szerencsére a menetrendszeri átszállásunkat is elértük. Arckifejezésében ugyan láttam némi kételyt és kétségbeesést, de amikor újra el tudtam viszonylag stabilan helyezkedni, tovább folytattam Hanzély Márton történetét.

Hanzélyval nagyon jó barátságban voltunk, nem csak én, hanem Mateusz Rozdkiewka is, még az egyetemen ismerkedtünk meg, ahonnan barátom nyom nélkül tűnt el egy szép napon. Hosszas nyomozások sem vezettek el hozzá. Sejtettük ugyan, hogy valamiféle alkímiai kísérleteket folytatott az apja nyomán, de eltűnése után nem sokkal kénytelenek voltunk bejelenteni halálát is. Természetesen nem halt meg, hanem elindult felkutatni az „álmok birodalmát”. Az ujugurok lakta vidékeket járta be, a Himalája legmagasabb csúcsainak tövében, míg el nem jutott a hegyekkel körbeölelt sivatagba: a Takla-makánba. Itt hosszú évek kíméletlen harca révén, végül elérte, hogy ugyan a kínai hatóságok felügyelete alatt, de ásatásokat indíthatott a sivatag ősi városaiba, melyeket korábban már egy másik – szintén magyar – kutató elkezdett feltárni. Hogy Hanzély Márton miért gondolta, hogy az álmok birodalmát éppen a legezárta sivatag homokkal betemetett ősi városaiban fogja megtalálni: máig rejtély. Nem tudjuk. Mindig is sajátos fiú volt, akinek mindannyiunk közül a legerősebb volt az intuíción és imaginációs képessége. Más korok-

ban alkimistának hívták volna, megint másban mágusnak, a mi korunkban nagyon kellett vigyáznia, hogy őrülnék ne nézzék. Történeteit ezért sosem adta elő közvetlen, mindig valamilyen mesébe szőtte, remélve, hogy nem veszik majd teljesen komolyan, s amiket leír merő kitalációnak találják, s senki nem fogja neki elhinni, hogy megtalálta a homokba temetett városok között, azt az egyik legrémesebbet, mely valódi útvesztő az emberi értelem számára. E hosszú történet külön novellát érdemelne, ahogy az is, miképpen tűnt el a valóságból Hanzély Márton, most azonban legyen elég annyi, hogy ő volt közülünk az első, aki megtalálta a H. P. Lovecraft által leírt eltemetett sivatagi várost. Amikor visszatért Hanzély, Matueszt és engem keresett meg, s hosszasan előadta elméletét, arról, hogy az imaginációs erő segítségével miképpen tudjuk valósággá tenni, amit olvasunk, majd pedig az intuíció révén hogyan tudunk tájékozódni abban a megváltozott világban. Elmondta azt is, hogy az álmok birodalmában sajnos a rémálmok is ott vannak, nem csak sajátjaink, hanem másoké is, s hogy Lovecraft rémálmainak valóságával szembeülnie, egyszerre volt borzalmas és felemelő. Megértette, hogy mi filoszok magasabb rendű valóság feltérképezését vállaltuk fel, mely minden újabb álommal változik, így aztán valójában csak tévelyegni lehet benne, odatalálni bárhová is egyenlő a lehetetlennel. Különböző technikákat tanított meg Mateusznak és nekem, de bevallom én mindvégig szkeptikus voltam, egészen addig, amíg Mateusz el nem készítette a gyakorlatok hatására megálmodott első különleges szobrát.

Alighanem ez a kicsiny tárgy volt az áttörés, és a motiváció. Amikor én magam is körberöpültem vele egy intézet parkját, megértettem, hogy a továbblépésemhez nélkülözhetetlen az imagináció és az intuíció magas szintű elsajátítása. Miután eléggé felkészített bennünket Hanzély ismét, szokásához híven eltűnt, s magunkra maradtunk a tudással.

Ekkor értesültem először az Eredet körül folyó vitákról, a Grammatikusok és a Szkeptikusok ellentétéről. Grigore Laurențiu megragadta a vállam, és szájára mutatott. Bólintottam, s elmondtam, hogy az Eredet körüli vita igaz, hogy csak érintőlegesen, de belevágott legújabb kutatásomba, melyben a másféle irodalomtörténet megszerkesztésébe kezdtem, s mely révén eltévelygek a világ végére. Első vagyok a filoszok között, aki kutatásához képes elmenni a helyszínre. Vagyis, ha Poe *Palackban talált kéziratát* kezdem olvasni, akkor előbb-utóbb azon a hajón kötök ki, amit ő leírt. Ha például Platón azon dialógusát olvasom, ahol Atlantiszról értekezik, akkor oda érek. Kacagva mondtam: „...vagy ha Mu, Gondvána, vagy mondjuk Mahruh elveszett világairól...” – folytattam volna, de ekkor a hajó legnagyobb meglepetésemre mintha megfeneklett volna. Borzasztó nyikorgás és csikorgás mellett, úgy tűnt beleszaladtunk egy hatalmas zátonyba, ami közvetlen mellettünk óriási rést tépett ki oldalából. Amikor nagy nehezen magunkhoz tértünk a ragyogó nap éppen felkelt a látóhatáron. Hamar összeszedtem holmimat, felsegítettem kollégámat, s kikászálódunk a résen, s legnagyobb megdöbbenésemre hatalmas, fekete, bazaltövekből épített, semmi máshoz nem hasonlítható város szélén voltunk.

4.

A felkelő nap csodálatos fényeiben sétáltunk a hatalmas bazaltkockákból épült városban, s különösen jól esett oly sok déltengeri viszontagság után végre ismét szilárd talajt érezni lábunk alatt. Úgy sejtetem, hogy Ponape szigetén lehetünk, Nan Madol ősi romjai között, a lehető legkeletebben, amennyire eddig csak eljutni tudtam. Kezembe véve Mateusz Rodzkiewka által készített különleges műszeremet, s vártam, hogy tenyerembe karcolja merre kell mennünk. Grigore Laurențiu pedig csodálkozva figyelte, hogy tűröm, amint a markomba fogott kis gömbből kimeredő tüskék felkarcolják tenyeremet. Miután követtem a véres vonásokat, és végre felismertem a nagy bazalttömbökből álló romváros terét, melyen éppen álltunk, elindultam a nyomon.

Így sétáltunk keresztül Nan Madol halott városán, egészen a város titkos és túlsó végéig. Máig megfejten, hogy kik és miért építették a neolitikus építkezésnek ezen távoli és utolsó nyomait. A jávaiak szerint Gondwana elsüllyedt birodalmának túlélői, más fantaszták szerint a legendás Mu sziget lakói. Bárhogy is történt, ami ezután jött, minden képzeletemet felülmúlta. Miközben különleges térképpel a város legszélső pontjáiig jutottunk, mindvégig éreztünk, hogy az ismeretlen félelem és végzet a fekete romok között mögöttünk kavargó és követ. Ám a legszélső ponton, mintha csak ránk várt volna, úgy állt két helyi lány az izzó napkeltében. Ikrek voltak. Grigore kérdően rám nézett, én bólintottam és lassan és óvatosan közeledni kezdtem. Kezeimet feltartva jeleztem békés szándékunkat, s ekkor észrevettem, hogy mindkét lány zakóm zsebéből kilógó fehér kendőt figyeli. Megálltam. Óvatosan kihúztam a kendőt, szét-tártam és felmutattam. A fekete bazaltromok között, melyeket itt-ott benőtt a sűrű dzsungel, s melyet a türkiz tengerár mosott körbe kegyetlenül mindenütt – ott: ez a fehér kendő szinte világított. Fehérsége, tisztasága szinte túlviláginak hatott. A két lány egyszerre suttogott egyetlen szót, amit csak nagyon nehezen lehetett érteni. „Tekeli-li. Tekeli-li!” – s amikor válaszként elismételtem, már ott gomolygott hátunk mögött a fekete végzet.

Ahogy hátrapillantottunk barátommal mindketten megdöbbsztünk. Hallottam már a déltengeri sárkányokról, nagákról és más ősi szörnyekről, de az a feketeség, amely ott gomolygott minden leírást felülmúlt. Talán megkísérelhetném elmondani, hogy pontosan mi is történt ott, de bevallom magam sem értettem mindent, csak azt, hogy miközben a rettentő iszonyattal szembesültünk a két ikerlány mindket-tonket átkarolt, s a következő pillanatban, már az óceán felett repültünk széleseben.

Hallottam réges-régen egy mondát, amelyben Nan Madol, az elsüllyedt fekete város három sárkányá-ról beszéltek. A rettegett Isokelelekről, aki mindig is vágyott a szeretetre, amit a másik két sárkány egymás iránt érzett. Mert a másik két sárkány, Olisipha és Olosopha, ahogy a helyiek hívták őket, ikrek voltak, elválaszthatatlanok, örök szeretetben. Ez a monda jutott eszembe, miközben félájultan láttam, hogy vég-telen óceán felett repülök. Elképzeltem, hogy elrepülünk az ősidők szörnyű és óceánba süppedt városa felett, R'lyeh borzasztó romjait véltem a hullámok alatt, de mi még messzebbre megyünk. Messzebbre, mint bármelyik tévelygő elődöm. Messzebbre, mint bárki is gondolná.

Egyszer csak odaértünk a partfokra ahonnan nincs tovább, amit régi és igazmondó térképek úgy ábrázoltak, hogy onnan az óceán a semmibe zuhan. Hatalmas köveken álltunk, s pontosan tudtam, hogy előttünk a tökéletes vég, mindennek a vége, amelyet kutattam, kerestem, s amely most, hogy ide-értem és megtaláltam még csak meg sem döbbsztett. Sokkal inkább kíváncsivá tett, ránéztem barátom-ra, aki könnyes szemekkel előrelépett, és megszegte némasági fogadalmát. Kiengedett egyetlen hangot, a kezdeti, az első hangot, az Eredetet, amelyből minden nyelv, minden ige, minden történet fakad. E pillanatban megértettem, hogy a kezdet és a vég egy és ugyanaz. Láttam az Eredet áradó hullámzását a létezésben, és a Kezdet és Vég állandó és örök, folyton más formában megnyilvánuló jelenlétét, melyek mint kapuk engedik magukon át a létezést. Mindig elkezdődik valami új és mindig menthetetlenül befejeződik valami régi. Az egyetlen, ami állandó az ezen keresztülhaladó változás, a lét, az ige. Ilyene-ket gondoltam, miközben a világ végén álltam. Aztán leültem a sziklaszirtre és mosolyogva meglóbál-tam a lábaim. Újra elővettem kendőm, hogy megtöröljem arcom, s ekkor megéreztem valamit, ami emlékeztetni kezdett újra. Megéreztem egy illatot és ez elég volt, hogy a világ végéről is tovább tudjak menni.